

QILA DAVRASIDA

№ 16
(466)
2021-yil
15-aprel
payshanba

www.od-press.uz

Ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

Gazeta 2012-yil may oyidan chiqa boshlagan.

**ХУДОНИНГ ДАРГОҲИ
ҲИЙИМИ?!**

Бу шунчаки сафар эмас, тазарру учун берилган улкан имконият.

4-5-бетлар.

МАКТАБ КУТУБХОНАЛАРИ

ҚАНДАЙ АҲВОЛДА?

Бу масалага қачон эътибор қаратилади, келажагимиз ахир?

Фарзандларимизни китоб ўқишга ўргатиш, одамларда китобхонлик маданиятини юксалтириш қанчалик аҳамиятга эга эканини гапиришнинг ўзи ортиқча. Илм-фанни ривожлантиришнинг энг биринчи талаби ҳам китоб ўқишдир. Сўнгги вақтларда ёшларни кўпроқ китоб ўқишга тарғиб этиш, рағбатлантиришга катта эътибор қаратилмоқда. Бироқ китоб ўқиш ва мутолаа нега ҳар кунги овқатланиш каби ҳаётий эҳтиёжга айланмаяпти? Китобхонлик маданияти юксалишига қандай омиллар таъсир кўрсатмоқда?

носибликларга кўзим тушиб, шу борада айрим таклифларимни тайёрладим. Чунончи, биринчи дастур тўлиқ ижро этилганда иккинчи дастурнинг

мазмун-моҳияти бутунлай бошқача кўринишда бўларди, фикри ожизимча.

Хуллас, аввало Президент қароридаги айрим бандлар хусусида. Ушбу қарорга йўл харитаси илова қилинган. Унинг «II. Китоб маҳсулотлари умумий буюртмасини шакллантириши, чоп этиши ва тарқатиши тизимини такомиллаштириши, ихтисослаштирилган китоб дўконлари фаолиятини ривожлантириши» бўлимининг **тўртинчи** (Аҳоли, айниқса ёшлар дунёқарашини кенгайтириши, интеллектуал савиясини ўстириши, маънавий оламни бойитишига оид илмий-маърифий, бадий адабиётлар (жумладан, электрон шаклда) бўйича умумий буюртмалар рўйхатини шакллантирувчи экспертлар гуруҳини тузиши – ижро муддати 2017 йил октябрь) ва **бешинчи** (Жаҳон адабиётининг энг сара намуналарини ўзбек тилига таржима қилиш бўйича

давлат буюртмалари бериши, уларни кўп нусхада юксак сифат билан нашр этиши ва молиялаштириши тизимини йўлга қўйиши, китоб тарқатиши тизимини янада ривожлантириши ва китоб маҳсулотларининг нархини шакллантириши ва сотиши бўйича аниқ механизмларни ишлаб чиқиши чораларини белгилаш – ижро муддати 2017 йил октябрь) **бандлари бажарилмаган ёки зарур даражада бажарилмаган**. Оқибатда бугун мактаб ва бошқа таълим муассасаларининг кутубхона фонди ёшлар сиёсати борасида давлат томонидан қўйилган талабларга жавоб бермайди. Аҳоли билан ишловчи жамоат кутубхоналарида ҳам вазият деярли шундай. Аслида, давлат раҳбари таъкидлаганидек, ёшларни аввал ўқитиш, уларда зарур билим ва кўникмаларни шакллантириш ўта муҳим саналиши керак эмасми?!

Менинг таклифим, дастурда кўрсатилган масъул ташкилотлар 4- ва 5-банд ижросини таъминлаш баробарида қуйидагиларни амалга ошириши мақсадга мувофиқ:

Китоблар учун ягона буюртма электрон порталини ишга тушириш. Унда буюртмачилар сифатида Халқ таълими, Олий таълим вазирликлари, мамлакатимиздаги китоб дўконлари ва шунга ўхшаш китоб олувчи ташкилотларни киритиш ҳамда бажарувчи сифатида АОКА раҳбарлиги остидаги нашриётларни белгилаш (мулкчилик шаклидан қатъи назар) керак бўлади.

Чунки айни пайтда республикада чоп этилаётган китоблар жуда кам тиражда чиқаётгани боис, барча туманларга, чекка кишлоқ ва маҳаллаларга етиб бормаяпти. Шунинг учун бугун чоп этилаётган юксак савияли китоблардан ҳам кўпчилик беҳабар. Айниқса, мактаб кутубхоналаридаги ҳолат анча аянчли. Мактабдаги ўқитувчи ва ўқувчилар учун энг ардоқли бўлиши керак бўлган жойга эътибор жуда суст. Айрим мактабларда бадий адабиётлар кам, борлари ҳам эскириб кетган. Илмий-оммабоп адабиётлар-ку айтарли йўқ. Китоблар камлигидан мактаб ўқувчилари ўқиши учун китоблар уйга берилмай қўйган.

(Давоми 3-бетда)

Ўзбекистон Президентининг 2017 йил 13 сентябрда қабул қилинган «Китоб маҳсулотларини нашр этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғиб қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури тўғрисида»ги қарори юргимиз ёшлари, уларнинг маънавий-маданий ҳаёти, эртасини ўйлаб қилинган катта иш эди. Мазкур ҳужжат ижроси учун йўл харитаси белгиланиб, дастур амалга оширилмоқда. 2020 йил 14 декабрда эса Вазирлар Маҳкамасининг «2020-2025 йилларда китобхонлик маданиятини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш миллий дастурини тасдиқлаш тўғрисида»ги 781-сонли қарори қабул қилинди. Ушбу ҳар икки дастурнинг юртимиз ёшлари ва келажаги учун аҳамияти юксаклиги боис катта ҳаяжон билан қарши олганман. Лекин иккала дастурни кўздан кечирганда, айрим номута-

ҚАЛБИМИЗ САЛОМАТМИ?

Рамазон суҳбатлари

Виждони бор, ақли соғлом ва иймонли ҳар қандай кишининг қалбини ларзага келтирадиган ҳолат ҳақида биласизми?

«**Г**аразли кимсалар томонидан ўзгаларга озор беришда тилнинг имконияти катта бўлгани учун унинг воситасида қилинадиган улкан гуноҳлардан бири ғийбатдир. Инсонларнинг обрў-иззатларини сақлаш мақсадида Исломи дини ғийбатни ҳаром қилди. Чунки ғийбат одамларнинг яширин айбларини ошкор қилиш ва уларнинг обрўларини тўкишдан иборат ёмон иллатдир.

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам видолашув ҳажидаги хутбаларида ҳам буни алоҳида таъкидлаб, шундай деганлар:

«**Албатта, сизларнинг қонларингиз, молларингиз ва обрўларингиз бир-бирларингизга ҳаромдир. Шу ойда, шу шаҳарда ушбу арафа кунининг ҳурматини сақлагандек, уларнинг ҳам ҳурматини сақланглар!**» (Муттафақун алайҳ).

Демак, бировнинг молини зулм билан ейиш қандай ёмон иш бўлса, унинг обрўсига тажовуз қилиш ҳам шундай манфур амаллардандир.

Ғийбатнинг таърифи ҳақида шундай ҳадис ривоят қилинган:

Абу Хурайра розияллоҳу анхундан ривоят қилинади: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **«Ғийбат нима эканини биласизларми?»** деб сўрадилар. Саҳобалар: «Аллоҳ ва Унинг Расули билгувчиқдир», деб жавоб бердилар. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **«Ғийбат бир биродарингизнинг орқасидан ўзи эшитса, ёмон кўрадиган сифат билан гапиришингиздир»**, дедилар. Шунда улардан бири: «Агар биродаримда мен айтган ўша сифат бор бўлса ҳам ғийбат бўладими?» деб сўради. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **«Унда бор айбни айтган бўлсанг, ғийбат қилган бўласан. Агар сен айтган сифат унда бўлмаса, бўҳтон қилган бўласан»**, деб жавоб бердилар. Демак, бировнинг айбини ошкор қилувчи сўзни, агар тўғри бўлса

ҳам, айтиш жоиз эмас экан. Чунки бу билан ғийбат қилинган бўлади. Агар ёлғон бўлса, тўҳмат ва бўҳтон бўлгани учун гуноҳи ҳам икки хисса бўлади.

Аллоҳ таоло ғийбатнинг ҳақиқий моҳиятини Куръони каримда баён этиб, инсонларга шундай хитоб қилади:

«...**(Ўзгалар айбини қидириб) жосуслик қилманглар ва бирингиз бирингизни ғийбат қилмасин! Сизлардан бирор киши ўлган биродарининг гўштини ейишни хоҳлайдими?! Уни ёмон кўрасиз-ку, ахир! Аллоҳдан қўрқингиз! Албатта, Аллоҳ тавбаларни қабул қилгувчи ва раҳмли Зотдир»** (Хужурот сура-си, 12-оят).

Куръони каримда ҳеч бир гуноҳ бунчалик ёмон ташбеҳ билан зикр қилинмаган. Биламизки, инсон ҳеч қачон ўлимтик ҳайвон гўштини емайди. Агар гўшт инсонники бўлса, ундан янада жирканади. Ўз туғишган биродарининг ўлган ҳолатида гўштини ейиш эса мутлақо инсониятга номуносиб ва ақдан узоқ ишдир. Ғийбат шундай қабих ҳолатга қийсанмоқда. Бу эса виждони бор, ақли соғлом ва иймонли ҳар қандай кишининг қалбини ларзага келтиради.

Бундай мудҳиш гуноҳнинг жазоси ҳам, шубҳасиз, даҳшатлидир. Бунга Анас ибн Молик розияллоҳу анхундан ривоят қилинган ҳадис ҳам мисол бўла олади:

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Меърож кечасида бир қавмининг

олдидан ўтдилар. Уларнинг тирноқлари кўрғошиндан бўлиб, ўзларининг юзларини ва курақларини тирнаётган эдилар. Буни кўриб, ажабланган Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **«Эй Жаброил алайҳиссалом, булар ким?»** деб сўрадилар. Жаброил алайҳиссалом: «Булар одамларнинг гўштини ейдиган ва уларнинг обрўларини тўкадиган кишилар», деб жавоб бердилар» (Абу Довуд ривояти).

Ғийбат сўзларга қулоқ солиб турган киши ҳам ғийбатчининг гуноҳига шерик бўлади. Зеро, ҳадисларда ғийбат эшитувчи ҳам ғийбатчиларнинг бири экани баён қилинган. Шунинг учун ҳар бир мусулмон бошқа мусулмон биродарининг обрўсини ҳимоя қилиши ва ғийбатни тўхтатишга ҳаракат қилиши лозим. Бунинг фазилати ҳақида кўплаб ҳадислар ворид бўлган.

Абу Дардо розияллоҳу анху ривоят қиладилар: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам айтдилар: **«Кимки бир биродарининг обрўсини ҳимоя қилса, қиймат кунни Аллоҳ таоло унинг юзидан дўзахни даф қилади»** (Имом Термизий ривояти).

Демак, ғийбатчининг ғийбатини тўхтатиб, мусулмон биродарини ҳимоя қилишнинг мукофоти жаннат бўлса, суҳбатга қўшилиб, ғийбатга шерик бўлишнинг оқибати аламли азобдир.

Ривоятларда келтирилишича, Аллоҳ таоло Мусо алайҳиссаломга ушбу сўзларни ваҳий қилди:

«Кимки ғийбатдан тавба қилган ҳолда вафот этган бўлса, ўша одам жаннатга энг охири кирувчи кишидир. Кимки ғийбатда давом этиб, (тавба қилмасдан) вафот этган бўлса, ўша одам дўзахга биринчи кирувчи кишидир».

Ҳазрати Умар розияллоҳу анху: «Аллоҳни зикр қилинган, чунки бу даводир. Лекин одамларни зикр қи-

либ гапиришдан (яъни ғийбатдан) сақланинганлар, чунки бу дарддир», деганлар.

Ғийбатнинг каффорати икки қисмдир. Афсус-надомат ва тавба қилса, Аллоҳнинг ҳаққини адо қилган бўлади. Кейин эса ғийбат қилинган одамни кўрганда ундан кечирим сўраши шарт. У кишининг ҳаққига доимо истиффор айтиб юриши лозим бўлади. Чунки бу муомала охиратга қолса, оқибати оғир бўлади. Зеро, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бизларни мана шу нарсадан огоҳлантириб, шундай деганлар:

«Кимнинг зиммасида бир биродарининг обрўси ёки молига тегишли бирор ҳаққи бўлса, динор ва дирҳамлар ўтмайди (қиймат) кунни келишидан олдин ҳаққини адо қилсин. Чунки у кунда бунинг яхшиликлари ҳақдорга олиб берилади. Агар яхшиликлари бўлмаса, биродарининг гуноҳлари унинг гуноҳларига қўшиб қўйилади» (Муттафақун алайҳ).

Аллоҳ таоло барчамизни ғийбатдан ва унинг ёмон оқибатларидан асраб, роҳи ростга бошласин.

Раҳматуллоҳ САЙФУДДИНОВ,
«Мирза Юсуф» жоме масжиди имом-хатиби

МУСАФФО ОСМОНИМИЗДА ИФЛОСЛАНТИРУВЧИ МОДДАЛАР

255,8 минг тоннага камайди, аммо...

«**Хавонинг ифлосланиши инсон саломатлигига салбий таъсир кўрсатиб, аллергия ва нафас олиш тизими касалликларини келтириб чиқарувчи сабаблардан бири ҳисобланади. Деярли ҳар бир йирик шаҳар атмосферасида юқори миқдорда ифлослантирувчи моддалар кузатилади. Улар экотизим ва аҳоли соғлигига зиён келтириши нуктаи назардан жиддий ташвиш уйғотади.**

Металлургия, энергетика, нефть-газ ва кончилик саноати корхоналари, қурилиш материаллари ишлаб чиқариш объектлари ҳамда автотранспорт воситаларидан чиқаётган тугунлар атмосферани ифлослантирувчи асосий манбалардир. Бу борадаги ҳозирги аҳвол, шунингдек, келажақда чиқиндилар чиқариш ҳажмларининг янада кўпайиши электр ва иссиқлик энергияси манбаларини диверсификациялаш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишни тақозо этади. Республика бўйи-

ча охириги йилларда олиб борилаётган изчил саъй-ҳаракатлар эвазига ижобий ўзгаришлар юз бермоқда. Масалан, ҳавога чиқарилаётган жами ифлослантирувчи моддалар миқдори 2016 йилдаги кўрсаткичга нисбатан 2020 йилда 11 фоизга ёки 255,8 минг тоннага камайишига эришилди. Йўналишлар кесимида оладиган бўлса, мазкур миқдорлар саноат корхоналарида 12,2 фоизга ёки 109,8 минг тоннага, транспорт воситаларида 10,4 фоизга ёки 145,9 минг тоннага камайди.

«Евро – 4»дан паст экологик тоифадаги мотор ёқилғисини ишлаб чиқариш тақиқландими?..

Ўзбекистон Республикасида 2020 йил 1 январдан бошлаб «Евро – 4»дан паст экологик тоифадаги мотор ёқилғисини ишлаб чиқариш бўйича янги

қувватларни ишга туширишни тақиқлаш бўйича тизимли ишлар олиб борилаётгани ҳам диққатга сазовор. Хусусан, янгидан ишга туширилиши кўзда тутилган нефтни қайта ишлаш заводларида «Евро – 4» ва ундан юқори экологик тоифадаги мотор ёқилғисини ишлаб чиқариш шarti билан Давлат экологик экспертизасининг хулосасини олиш тартиби жорий этилиб, унинг амалдаги ижроси юзасидан қатъий назорат ўрнатилган.

Давлат экологик мониторинги ўтказиладиган жами объектлар сони 2020 йилдаги 620 тадан айна пайтда 685 тага етказилди. Йил бошидан буён 403 та корхонанинг 1413 та манбаларида мониторинг амалга оширилиб, 136 та объектнинг 169 та манбасида атроф-муҳитни руҳсат этилган меъёрдан ортиқ ифлослантириш ҳолатлари аниқланди ва бартараф этиш чоралари кўрилди.

Мониторинг тизимини рақамлаштириш мақсадида республикадаги хавфлилик даражаси юқори бўлган 406 та саноат корхонасининг 1360 та атмосфера ҳавосига устувор турғун ифлослантирувчи манбаларида 2021-2025 йилларда босқичма-босқич автоматлаштирилган мониторинг тизими ташкил қилинади.

Шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг «Осиё тараққиёт банки иштирокидаги «Қаттиқ маиший чиқиндиларни барқарор бошқариш» лойиҳасини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2020 йил 25 ноябрдаги қарорига мувофиқ ҳар бири 330 минг АҚШ доллари қийматига тенг 8 та мобил лабораториялар ҳамда Тошкент вилояти таҳлил лабораториясини умумий бир миллион АҚШ доллари маблағлағлари ҳисобига замонавий ўлчов-назорат асбоб-ускуналари билан жиҳозлаш амалга оширилади.

Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси Матбуот хизмати

МАКТАБ КУТУБХОНАЛАРИ

(Бошланғич 1-бетда)

Яна бир гап. Мактаблар 2000 йилдаёқ латин алифбосига тўлиқ ўтиб бўлганига қарамай, ҳозирда ҳам аксарият ўрта таълим муассасалари кутубхона фондининг салмоқли қисмини кирилл алифбосидаги китоблар ташкил қилади.

Илм-фанни оммалаштириш, ёшларни касбга йўналтириш, илм-фанни амалиёт билан боғлашда муҳим восита бўлган болалар учун турли фанлар ва ихтисосликлар йўналишидаги илмий-оммабоп китоблар мактаб ва бошқа кутубхоналарга деярли етказиб берилмаяпти.

Ҳомийлик ва бошқа хайрия марафонлари орқали тизимлаштирилмаган ва таълим мақсадларига номувофиқ бўлган турли, тўғрироғи, қўлга илинган адабиётлар тақдим этилиши ҳам ёшларда китобхонлик маданиятини ошириш ўрнига уларни китобдан узоклаштиряпти. Чунки хомийлар баъзан кирилл ёзувидаги «ўтмай қолган» китобларни ҳам совға қилади, аксарият мактаб ўқувчиси учун кирилл алифбоси китоб мутолааси учун бегона алифбо саналади. Бироз варақлаши мумкин, кейин ҳафсаласи совийди. Боланинг нима ўқиши ҳам жуда муҳим, албатта.

Мактаб кутубхоналарини тўлиқ латин алифбосидаги китоблар билан таъминлаш ва таълим мақсадларига эришиш учун ҳам ягона буюртма тизими жуда муҳим. Бинобарин, мактабларга кутубхона фонди учун давлат томонидан йилига унча катта маблағ ажратилмаса керак. Кам миқдордаги маблағ билан кўп китоб етказиб беришга эса фақат ягона буюртма тизими орқали эришиш мумкин. Бинобарин, ёш авлодни ёшлиқдан китобга ошно қилиш учун мактаб кутубхонасидан қулайроқ ва самаралироқ восита йўқ. Мактабдаги энг илғор, замон билан ҳамнафас, ҳамма имкон топди дегунча интиладиган жой айнан кутубхона ёки ўқув зали бўлиши керак.

Ҳозирда китоблар таннархи масаласида икки-учта наشري-

ҚАНДАЙ АҲВОЛДА?

ётдан сўраб-суриштирганимда, тахминан шундай жавоб олдим: 10 босма табоқ, юмшоқ ва рангли муковали адабиёт 1000 тиражда чоп этилса, бир донасининг нархи 19500 сўмга тушади. 10 000 тиражда чоп этилса – 7000 сўм. 100 000 тиражда – 5000 сўм.

Юқорида келтирганимиз 781-сонли қарорга илова қилинган йўл харитасида шу бир йилликдаги (2021 йил учун) ишларда бундай тизим йўлга қўйилиши ҳақида сўз юритилмагани боис, Президент қарорининг 4- ва 5-бандларини тўлиқ ижро этиш ўта зарурлиги аниқлашди. Чунки ёшларнинг умумий билим савиясини ошириш, уларни илм-фанга қизиқтириш, касбга йўналтиришда вақт йўқотмаслик керак. Шундай қилиб, 4-бандга асосан таълим муассасалари учун чоп этиладиган бадий асарларга Махсус бадий кенгаш, илмий-оммабоп асарлар учун Илмий кенгаш шакллантириш керак бўлади (*Масалан, Республика таълим марказида*). Уларнинг тегишли таҳлиладан ўтган асарлар нашр қилинади ва мамлакатда мавжуд 11 мингдан зиёд кутубхона ва ахборот-ресурс марказларига сотилади (*тақдим этилмайди!*).

Бунда йилига камида 100 та бадий (*миллий ва жаҳон адабиёти намуналари*) ва 100 та илмий-оммабоп (*мактаб ва бошқа таълим муассасаларида ўқитиладиган фанлар, замонавий касблар ва ҳоказолар йўналишида*) жами 200 номдаги китоб чоп этишни мақсад қилиш керак.

Мактаблар мисолида олсак,

10 мингта мактаб битта асарни 10 тадан олса, ўша китоб тиражи 100 минг бўлади. Бошқа муассасалар, туман (*шаҳар*) кутубхоналари, китоб дўконлари ва бошқалар яна жами ўртacha 50-100 мингтагача олиши мумкин. Шунда битта асар ўртacha 150-200 минг тиражда чоп этилиб, бир донасининг таннархи босма табоғига қараб, 2000 сўмдан 15000 сўмгача чиқиши мумкин ҳолос. Ўртacha 8000 сўм атрофида бўлади. Китоб таннархини янада арзонлаштиришнинг турли йўллари ҳам бор, албатта.

Мактаб йилига таълим мақсадларига мос ва ҳамоҳанг 200 номдаги 2000 та китоб учун эса жами $2000 \times 8000 = 16$ миллион сўм сарфлайди. Ўқувчилар сонига қараб каттарoқ мактаблар ҳар бир асардан 20 тага буюртма бериши ҳам мумкин.

Шу билан мактаб кутубхонаси ҳар йили ёшлар сиёсатига монанд уларнинг дунёқарашини кенгайтириш, интеллектуал савиясини ўстириш, маънавий

Бу масалага қачон эътибор қаратилади, келажакимиз ахир?

оламани бойитиш, таълим ислоҳоти ва мақсадлари учун, илм-фанни оммалаштириш йўлида долзарб бўлган 200 номдаги 2000 та янги китоб олади. Бунда ойига 15-16 та асар тўғри келса, мактаб атиги 1 миллион 200 минг сўм сарфлаб, кутубхона фондини бойитиш учун 15-16 номдаги 150-160 та китобни қабул қилиб олади.

Китоблар тақдимотини, бадий адабиёт бўлса – она тили ва адабиёт ўқитувчиси ҳамда кутубхоначилар ўтказиши мумкин. Илмий-оммабоп асарлар бўлса – буни тегишлича фан ўқитувчилари ва фан бўйича тўғарак раҳбарлари амалга оширади. Бу уларнинг болаларни фанга қизиқтиришида ҳам қўл келади. Боланинг турли илм соҳалари ва касблар ҳақида тасавури бойиб боргач, вақти келганда ўз қобилиятига мос касбни танлайди ёки танлаган касбига мос бўлиш учун ўқитувчилар йўл-йўриғи орқали керакли билим ва кўникмаларини кучайтириб боради.

Мактаб ўқувчилари вояга етмаган ҳисобланиши, электрон воситаларда мутолаа кўз ва умуман соғлиққа зиёнлиги, бундай ёшда ҳали электрон мутолаа маданияти шаклланиб улгурмаслиги боис китобнинг фақат электрон вариантга ишониб қолиш катта йўқотишга, китобдан узоклашишга ва саводсизликка олиб келиши ҳеч гап эмас. Афсуски бу хавфнинг эпкилари аллақачон сезилмоқда.

Таклифнинг молиявий механизми: Ушбу тизимни йўлга қўйиш учун Республика мақсадли китоб жамғармасига ўхшаш махсус жамғарма тузиш ҳам мумкин. У республика бўйича ягона буюртмани шакллантириб, бажарувчилар (*нашириётлар*) билан шартнома тузади ва нашр жараёнини бошлайди. Чоп этилган китобларни бажарувчидан қабул қилиб олгач, буюртмачиларга етказиб беради. Буюртмачилар эса жамғармага китоб пулини ўтказди. Бадий ва илмий кенгаш учун, буюртмани етказиш учун харажатлар ҳам шу жамғарма маблағлари ҳисобидан қопланади. Асосий буюртмачи сифатида Халқ таълими вазирлигига китоб ўз таннархида сотилса, қолганларига юқоридаги харажатларни қоплаш учун муайян фоиз қўйилади ҳолос.

Шу тариха давлат бюджети учун арзон ва сифатли бўлган китоб билан таъминлаш жараёни йўлга қўйилади. Атиги беш йилда кутубхоналар фонди савияси баланс ва керакли бўлган минг номдаги 10 минг китобга бойийди. Китобхонлик маданияти юксалган сари бадий ва илмий-оммабоп адабиётларга бўлган талаб ҳам ортиб бораверади. Бундан эса маҳаллий ёзувчи ва шоирлар илҳомланиб янада мукамал асарлар яратади. Олимларимиз ҳам илм-фан соҳаларида бир-биридан қизиқарли ва муҳим бўлган илмий-оммабоп адабиётлар ёза бошлайди. Ўз-ўзидан яқин келажакда бизнинг юртимиздан ҳам жаҳонга машҳур олимлар, ихтирочилар ва кашфиётчилар чиқади. Мана шу тариха иқтисодий-ижтимоий, маданий-маърифий юксалиш даври – Учинчи Ренессансга қадам қўямиз.

Ҳасанбой ТЕШАБОВ

Интернет тизимидаги ижтимоий тармоқларда ҳар бир аъзонинг профилида шахсий фикр учун жой ажратилган. Улар турлича: «Фикр билдиринг», «Дўстлар билан бўлишинг», «Бўлишмоқ» каби ифодаланади. Бу мулоқот доирасини кенгайтиради, янги дўстлар билан танишувни амалга оширади.

ВИЖДОН ИНАСИ

Муҳокама қилишни хоҳлаётган, эълон қилинаётган мавзунини оммага эркин ва осон тақдим этиш имкони туғилади. Билдирилган муносабат ва фикрлар ўқувчини изланишга, ўрганишга чорлайди. Ўз гапининг исботи учун далил кидиради, интернет кезади, жараён давомида эса ниманидир ўрганади.

Баъзида шундай фикрлар учраб турадики, уларни ўқиб уялиб кетасиз. Жаргон сўзлар билан тузилган статуслар қаҳрингизни келтиради. Бу ёзувлар бир неча кун, ҳафта, ойлаб сақланади. Яъни муаллиф бу қилмишидан умуман аф-

сусланмайди, ачиниш ҳиссини туймайди, виждони қийналмайди. Бундай ёзув эгаларининг бирортаси маданиятсизлик қилгани учун кейинчалик кечирим сўрамайди, ҳатто ёзувни ўчириб ҳам юбормайди. Уларнинг айримларини дўстлар таркибида ўз ота-онаси, акаси, опаси бўла туриб бу ишидан заррача истиҳола қилмаганидан, хижолат бўлмаганидан ҳайрон қоласан киши.

Яна бир аламли жиҳати айримлар бу иши билан мактаб ҳам қўйишади. Улкан ахборотлар ойнасидан бундай бетавфиқларча фойдаланиш одобданмикан?! Ахир, ижтимоий тармоқлар давлат ёки дунёнинг турли бурчагидаги ёшларнинг ўзаро фикр, ижод, билим алмашинуви учун ташкил қилинган эмасми!?

Замонамиз ривожига шуқр қилиб,

ниманидир ўрганиш, билмаганини сўраб олиш ўрнига гўзал тилимизни қирлаштириш, бемаъни сўзларни ишлатиб маданиятсизлик қилиш инсофданмикан?! Ахир, ҳатто, қонун чекламайдиган баъзи нарсалар уят, номус, фаросат аталмиш тушунчалар томонидан тақиқлаб турилади-ку. Зеро, уят бизни ҳайвондан фарқлаб турувчи чегарадир.

Уятсиз ёзувлар руҳиятни, онгни, маънавиятни ифлос қилади, қалбни лойқалатади. Уятсизлик касали тез бир-бирова юкса, у кейинчалик ғурусизликка, номуссизликка олиб келиши муқаррар.

Уят ўргатилмайди, у бирга туғилиши керак, деган нақл бор. Бундай ишларни ўзларига эп қўраётган кимсалар бевосита миллатига, ота-онасига тавқи лаънат бўлиб ёғилади. Бу умуминсонийликка ҳам, миллийликка ҳам мутлақо зид ҳолат. Уят – виждоннинг ифодаси, у ақлни белгилайди. Демак, уятсиз ҳам ақлсиз, ҳам виждонсиздир.

Ихтиёржон Қўлдошев

Мана, иккинчи йилдирки, юртдошларимиз пандемия сабабли муборак Ҳаж ва Умра зиёратларига бора олмаяпти. Аслида бу синовлар ҳам беҳикмат эмас. Ушбу кунлар бизга муборак сафар онларини сидқидилдан соғиниб яшаш, унга маънан ва руҳан тайёр бўлиш имкони учун ажратилган илоҳий бир имтиёз бўлса, ажаб эмас...

ХУДОНИНГ ДАРГОҲИ ЎЙИНИМИ?!

«

Ҳар гал Ҳаж сафаридан келганларни кўриб, қалбимга илиқлик югуради. Ич-ичимдан бизни ҳам шундай улуғ даргоҳга, қутлуғ кунларга етказгин, дея ният қиламан. Муборак жойдан келган инсонларга ҳавас билан қараб, уларнинг суҳбатини олгим, ҳайрат ва таассуротларини эшитгим келади...

Небахтки, бизнинг оиламизга ҳам бу муборак онлар насиб этди. Қайнотам ва қайнонам улуғ Ҳаж сафарига йўл олишди...

АНГЛАШ...

Ўша қутлуғ кун ҳали ҳам ёдимдан чиқмайди. Ҳаж сафаридан қайтган қайнотам билан қайнонам биринчи бўлиб бизни кўриб келишди. Бутун қариндошлар жам бўлди. Ҳаммамнинг кўзида ўзгача ҳаяжон. Қайнотам узок дуо қилдилар ва овозлари титраб: «Мендан рози бўлинглар. Мен ҳаммангиздан розиман! Ўзига минг бора шукрона келтириб айтаманки, сизларни яна кўриб турибман», деб йўғлаб юбордилар.

Орага ажиб бир сукунат чўкди...

Ота-онасидан эрта айрилиб, етимликнинг оғир дардини ҳис этиб ўсган, қанчадан-қанча синовларга тик туриб бера олган, орияти баланд, мағрур бу инсонни ушбу хонадонга келин бўлиб тушганимдан бери ҳали бирор марта кўзларида ёш билан кўрмаган эдим. Эгилган бош, силкиниб-силкиниб тушаётган елка, кичрайиб қолган жуссани кузатар эканман, кўз ўнгимда ўзликнинг тубсиз моҳиятига синггаётган, Ҳажни яна-да теранроқ англаётган Инсон намона бўлди...

Бир неча кун келган меҳмонларни кузатганимиздан сўнг улар билан суҳбатлашиб, сафар таассуротларини билгим келди. Қайнонамнинг айтаётган айрим гапларини эшитиб ҳайратга тушсам, айримларига ҳайрон қолдим:

– Сафар биз учун ҳаёт дарси бўлди. Бир-бирдан зиёли, иймони бутун инсонлар билан танишдик, суҳбатларидан баҳра олдик. Кутилмаган, ҳатто бу ҳақида ўйлаш ҳам мушкул бўлган воқеаларни – Ҳаж зиёратига бўлиб туриб ҳам ўғрилиқ қилишлари мумкинлигини кўрдик. Кўзи яхши кўрмайдиган, ёши улуғ онаси билан борган айрим фарзандлар: «Биз ҳам буюрилган амалларни бажаришимиз керак-ку», деб волидасини эътиборсиз қолдирганига, шўрлик онахоннинг ўксиниб йўғлаганига чидолмаган етти ёт бегона одамлар уни қўлидан етаклаб фарз амалларини бажарганига ҳам гувоҳ бўлдик. Айниқса, айрим аёлларнинг фақат кийим-кечак харид қилиш билан овора бўлгани мени жудаям ажаблантирди. Ростини айтсам, бундай одамларнинг улуғ сафарга нима мақсадда чиқишганини тушуна олмадим-у, аммо Худонинг қутлуғ даргоҳини ўйин деб билаётганидан ранжидим...

Бу гапларни эшитиб ўйга толасан киши. Дарҳақиқат, биз ўтаётган ҳар бир кунимизни ўйинга айлантириб юбордик. Бир вақтлар Ҳаж сафарига иссиқдан толиқиб, бир қултум сувга маҳтал бўлган аёлга ёнидагилар: «Идишимизни очсак, кейин қопқоғини ёпишга қийналиб қоламиз», деб сув бермагани ҳақида эшитиб, ростини бундай гапларга унчалик ишонмаган эдим. Минг афсуски, ўша бир қултум сувга зор бўлган ҳам, баҳона билан сув бермаганлар ҳам бизнинг юртдошларимиз эди...

Ахир, бу шунчаки сафар эмас, гуноҳу савобларимизни таҳлил қилиб, тазарру

учун берилаётган улкан имконият-ку! Тавба қилиш учун бориб ҳам гуноҳ қилинадими?! Аслида қалб кўзларининг очилиши учун бориш, кўришдан кўра Ҳажни юракдан, кўнгилнинг туб-тубидан англаш, ҳис қилиш муҳимроқ эмасми?!

КУЧ БЕРГАН ОВОЗ

Ҳаж сафарига кетишдан олдин рўйхатдагиларнинг барчаси тиббий кўрикдан ўтишар экан. Шу кўрик пайтида шифокорлар қайнотамга: «Юрагингизда ўзгариш бор, даволанишингиз керак», дейишса, «Мен соппа-соғман. Эркак киши у ерим оғриди, бу ерим оғриди деса, уят бўлади», деб ҳеч кимнинг гапига аҳамият бермадилар. Аммо у ерга боргач, ҳаво алмашганиданми ёки иссиқ иқлим таъсириданми беҳуш бўлиб йиқилибдилар. У киши: «Гапирман деса гап кўп-у, лекин мен ўзимни жуда ҳаяжонга солган айрим воқеаларни айтиб бераман», дедилар.

– Эрта тонгдан фарз амалларини бажариш учун Арофат тоғи томон йўлга отландик. Ярим йўлга келганда юришга кучим етмай, бир тошнинг устига суяниб ўтирдим. Чарчоқдан кўзим бироз

уйқуга илинибди. Нохосдан бир овоз «Тур, ўрнингдан», дея ҳайқирди. Ҳали умрим бино бўлиб бундай маҳобатли, виқорли овозни эшитмаган эдим. Кўзимни очиб қарадим. Атрофимда ҳеч ким йўқ... Бунини сўз билан тушунтириб ҳам беролмайман. Бу овоз менга шу қадар куч бердики, танамда илоҳий бир қудратни ҳис эта бошладим. Юравердим, юравердим. Аммо ўша – қулоғим остида янграган овоз чарчашимга, тўхташимга йўл қўймади...

Негадир оёқларим совуққотиб, ачиша бошлаганини сездим ва ҳаёлимдан: «оёқ

кийимимни ҳам ўзим билан олсам бўлар экан», деган ўйлар ўтди. Шу ҳаёл билан йигирма қадам юрдимми ёки йўқ, билмайман, қаршимдан – йўл устида яп-янги оёқ кийим турганини кўрдим. Мен ўшанда яратган Эгам ҳаттоки бандасининг кўнглидаги фикрларини ҳам кўриши, ўқишига яна бир бор иймон келтирдим. Шу оёқ кийимни кийиб, ўша қуни бажарилиши керак бўлган барча амалларни якунига етказдим. Хонамга қайтиб, дам олай десам, ичимдаги бир овоз менга: «Оёқ кийимни жойига қайтариб қўйиши керак», деяверди. Бор кучимни тўплаб ортимга қайтим ва ўша олган жойимга оёқ кийимни қўйиб, кўнглим хотиржам бўлди...

...Ўша қуни мен ҳаётга яна бир бор қайтгандек бўлдим. Кеч бўлишига қарамай муқаддас Каъбатуллоҳни тавоф қилиш ниятида ҳаракатга тушдик. Етти марта айланиб бўлганимдан сўнг, кўзим олди қоронғулаша бошлади. Бир

лик танамни толиқтиргандек бўлаверди. Аммо, ўша овознинг илоҳий кучи ҳали ханузгача, ҳам руҳимга, ҳам танамга ҳукмронлик қиляпти...

Қайнотамнинг сўзларини эшитар эканман, «О, қанийди шу илоҳий овоз ҳар бир кўнглида янграса. Ҳар бир уриб турган юрак унинг жарангидан мудроклиги тарқаб уйғонса. Қанийди, ҳар бир безовталик иймон сари бошласа, ёруғ йўлни кўрсатиб берса. Ҳар бир вужуд ҳақиқий хотиржамлик нима эканлигини ҳис этса», деган ёруғ ўйлар ўтди.

БАНДАСИДАН СЎРАМАНГ...

Ўтган йилдан бошлаб бутун дунёни таҳликага солиб қўйган вирус қанчадан-қанча юртдошларимизнинг ҳаётига, соғлиғига зомин бўлди. Беморларнинг

Кутилмаган, ҳатто бу ҳақида ўйлаш ҳам мушкул бўлган воқеаларни – Ҳаж зиёратига бўлиб туриб ҳам ўғрилиқ қилишлари мумкинлигини кўрдик. Кўзи яхши кўрмайдиган, ёши улуғ онаси билан борган айрим фарзандлар: «Биз ҳам буюрилган амалларни бажаришимиз керак-ку», деб волидасини эътиборсиз қолдирганига, шўрлик онахоннинг ўксиниб йўғлаганига чидолмаган етти ёт бегона одамлар уни қўлидан етаклаб фарз амалларини бажарганига ҳам гувоҳ бўлдик.

аксарияти катта ёшдагилар бўлгани сабаб, бу вирусни ёши улуғ кишиларга ёмон таъсир қилар экан-да, деган ҳаёлга ҳам бордик. Аммо бу вирус ёшларни ҳам анча безовта қилиб қўйди. Айни ёз палласи мендан сўнг тўнғич кизим ҳам шу хасталик билан оғриди. Тана ҳарорати 38-39 даражадан тушмай бизни анча кўрқитиб қўйди...

Шукрки, орадан икки ҳафта ўтди, аҳволи бироз яхшиланиб, олий ўқув юртига кириш учун имтиҳонларга тайёрлана бошлади. Аммо, бир қарасангиз меъёрга бўлиб турган тана ҳарорати бирдан 37-37,5 даражани кўрсатиб қолади. Кетма-кет топширилган таҳлил натижаларининг жавоби ижобийлигини кўриб, бу ҳолатнинг сабабини тополмай ҳайронмиз. Орадан икки ой ўтса ҳамки, шу аҳвол давом этди. Биз унинг аҳволдан, у эса имтиҳондан хавотирда. Қизимнинг: «Вирусдан кейин хотирам гўёки оппоқ қоғоздек, шунча ўқиб, ўрганганларим ҳавога учиб кетгандек. Ҳаттоки ўқиётганларимни ҳам ёдда сақлаб қололмаяпман», деган сўзлари хавотиримизга хавотир қўшарди. Ўрганиб билдикки, бу вирус вақтинчалик бўлса-да, бош мия тўқималарига ҳам ёмон таъсир қилар экан. Ижтимоий тармоқларда эса: «Тана ҳарорати 37 даражадан баланд бўлган абитуриентлар имтиҳонга киритилмайди», деган хабарлар ўйимизни яна-да кўпайтирди.

Имтиҳон қуни эрта тонгдан белгиланган манзилга етиб бордик. Ҳали имтиҳон бошланишига икки соат бор. Шу орада кизим ерга қараганича: «Агар ўқишга қира олмасам, мендан хафа бўл-

Ахир, бу шунчаки сафар эмас, гуноҳу савобларимизни таҳлил қилиб, тазарру учун берилаётган улкан имконият-ку! Тавба қилиш учун бориб ҳам гуноҳ қилинадими?! Аслида қалб кўзларининг очилиши учун бориш, кўришдан кўра Ҳажни юракдан, кўнгилнинг туб-тубидан англаш, ҳис қилиш муҳимроқ эмасми?!

майсишларми?!» деб сўради. Шунда биз: «Натижа қандай бўлишидан қатъи назар биз сени яхши кўрагимиз ва доимо ёнингда бўламиз. Муҳими, жонинг соғ-омон бўлсин», дедик хавотиримизни сездирмай.

Имтиҳон бошланиш олдида Самарқандга – бобо ва бувисидан дуо олиш мақсадида кўнғироқ қилдик. Улар узооқ дуо қилишди ва гап охирида қайнотам: «Болаларим, бандасидан эмас, фақат яратган Эгамдан сўранг. Биз-ку сизлар учун доимо дуодамиз, аммо ҳаммаси Унинг хоҳишига боғлиқ», деган сўзлари иймонимизга нур кўшгандек бўлди...

Масъуллар тартиб билан кираётган абитуриентлар тана ҳароратини ўлчаётганида юрагимиз бир қалқиб тушган бўлса, имтиҳон вақти бошланганидан сўнг қизимизнинг «хотирам гўёки оппоқ қоғоздек», деган сўзлари кўнғилимизни тушуниб бўлмас безовталикка тўлдирди. Ота-она бўлиш юки нақадар оғир эканини яна-да теранроқ ҳис қилдик ва жимгина дуода бўлдик. Минг шукр, дуоларимиз ижобати – қизимиз талаба бўлди!

Орадан ҳеч қанча вақт ўтмай қайнотам инсультнинг оғир турини бошдан ўтказдилар. Ўзимдан, ҳаёлимдан нима ўтганини – ўзимгина билдим. Назаримда қайнонамнинг жуссалари хавотирдан бир зумда кичрайиб кетгандек туюлди. Ўша дамда ота меҳри нақадар ноёб туйғу эканини, ўша камёб туйғунинг борлигини ҳис қилдира олган, ғамхўрлик, суянч ва таянч бўлиш нима эканини кўрсата олган, арзимас мақолаларимни ҳам синчиклаб ўқиб чиқиб,

феъли сабаб жанжал билан турмуш ўртоғини оталиқдан маҳрум қилган, ота болаларини кўришга зор, болалар эса онанинг тушунмаслигидан кўнғили ўқиб ўсишди. Энг ёмони, бу кўшнимиз ўзининг бўй етган икки кизи бўла туриб, чиқиндихонада оиласи билан яшайдиган ёш болали аёлга шахсий юмушларини бажартириш учун мажбур қиларди. Агар айтганини қилмаса, маҳалла посбонларига пропускиси йўқлигини билдириб, бу ердан ҳайдатиб юборишини айтиб, пўписа қилаётганига кўп гувоҳ бўлардик. Шўрлик аёл ёш бўлишига қарамай жуда нимжон, буйраги хаста, таассуфки, ўрни келса турмуш ўртоғи ҳам уни бақироқ кўшнидан ҳимоя қилишга чўчирди.

Бу нохуш ҳолат маҳалла фаолларининг қулоғига етиб бориб, катта мажлис қилинди ва ғурбатхўр кўшнимиз бироз ўпкасини босиб олди. Аммо, ҳеч қанча вақт ўтмай онасининг асосиз қийнашларидан чарчаган ёлғиз ўғли ҳомиладор хотини билан бошқа уйга кўчиб ўтиб, ижарада яшай бошлади.

Бундан бир йил аввал шу кўшнимиз Ҳаж сафарига отланди. Негадир бу хабар атрофдагиларни хурсанд қилиш ўрнига ҳайрон қолдирди. Тиббий текширувлардан яхши ўтган бу аёл манзилга етиб борганидан сўнг самолётдан тушиш вақтида юраги хуруж қилибди. Тиббиёт ходимлари аэропортдан тўғри шифохонага олиб кетишибди. Ахволида ўзгариш бўлавермагач, узоқ муолажа қилишга тўғри келибди. Хуллас, шу кўшнимиз Ҳаж сафарини

Тангри ўз даргоҳини зиёрат қилишини хоҳлаган бандасига гарчи у хаста бўлса-да куч бера олишига, агар истамаса, кўлида соғлом деган қоғоз билан йўлга чиққан бандасига-да йўл бермаслигига ишонч ҳосил қилдим.

тахлил қиладиган, келинларини ҳам «она кизим» деб ардоқлайдиган Инсон – қайнотамни, «Энди онам йўқ деб ўйламагин. Кўлимдан келганича онангдек бўлишга ҳаракат қиламан», деб кўнғилимни кўтаришга уринган, фарзанду набираларига меҳр-оқибат туйғусини англатаётган хилқат – қайнонамни кузатиб кўнғилим алланечук бўлиб кетди. Йўқотишлардан кўрқиб қолган кўнғилим, бўғзимда қотиб қолган нолам билан сўрадим. Сўраганда ҳам бандасидан эмас, фақат ва фақат Яратган Эгамдан – Худойимдан сўрадим ва ҳалиям сўраяпман. Мен учун, фарзанду набиралари учун юрагимиз эъзозидоғи Инсонларни ўзинг асра!

АГАР ИСТАМАСА...

Бир кўшни аёл бўларди. Ҳаёт синовлари сабабми ёки тарбия олган оиласининг таъсириданми, билмадим, анча феъли оғир, дилозор – кўпчилик ундан безор эди. Шу

шифохонада ўтказиб, бир ойдан сўнг ўша ердан тўғри аэропортга олиб келиниб, гуруҳдошлари билан бирга уйига қайтарилибди...

Ҳаётимиз жудаям қисқа ва тасаввур қилиб бўлмас даражада шошқалоқдир. Ҳар бир юракка ўзликни англаш бахти насиб этсин. Мен кимнингдир хаста холи, тақдири ҳақида фикр юритишга ожизман. Лекин кўшнимнинг ахволини кўриб Тангри ўз даргоҳини зиёрат қилишини хоҳлаган бандасига гарчи у хаста бўлса-да куч бера олишига, агар истамаса, кўлида соғлом деган қоғоз билан йўлга чиққан бандасига-да йўл бермаслигига ишонч ҳосил қилдим. Аслида бу дунё – ҳар бир босаётган кадамимиз остидаги ер – уйимиз, ишхонамиз, кўчаларимиз ва энг муҳими гоҳида меҳримиз, гоҳида озоримизни бераётган ҳар бир кўнғил Худойимнинг даргоҳидир. Шу муқаддас даргоҳни ўйин қилмайлик, азизлар!

Нилуфар ЖАББОРОВА,
журналист

Олимлар ақл ва фикр тиниқлигини бир умр сақлаб қолишнинг йўлини аллақачон кашф қилиб бўлган – бунинг учун мияни муттасил равишда ривожлантириш, яъни ҳамиша «машқ қилдириб бориш» керак. Бунинг энг мақбул чораси эса мунтазам мутолаадир. Тўғри, бугун мияни чиниқтиришдан кўра унга дам беришни афзал кўрагимиз – телевизорга, компьютердаги виртуал оламга «шўнғиймиз», электрон ўйинлар ўйнаймиз. Лекин тадқиқотлар шуни кўрсатмоқдаки, инсон мартабаси ошиши, оиласида яхши муносабатлар барқарор бўлиши, ёшариши ва кўпроқ умр кўриши учун мутолаадан яхшиси йўқ экан.

МУТОЛААНИНГ 10 ФОЙДАСИ

Куйида китоб ўқишнинг муайян 10 фойдасини санаб ўтаемиз.

1. Мутолаа инсоннинг сўз бойлигини оширади. Турли жанрлардаги китобларни ўқиганда кундалиқ ҳаётда учрамайдиган сўзларга дуч келамиз. Қизиқувчанлик бизни ана шу сўзларни луғатдан топиб, маъно-мазмунини аниқлашга ундайди. Баъзида эса, «янги сўз»нинг маъносини жумла мазмунидан мантиқан чиқариб оламиз. Айни пайтда қайси сўз қандай ёзилишини ҳам билиб оламиз.

Шу тариқа китоб мантиқни ривожлантириш ва саводхонликни оширишда ҳам бизга ёрдам беради.

2. Мутолаа одамлар билан мулоқотни яхшилайд. Мутолаа давом этгани сайин нутқимиз ривожланиб боради. Фикрларимизни аниқ, раво, лўнда ифода эта бошлаймиз. Ҳикоя қилиб бериш кўникмамиз ривожланиб, қизиқарли суҳбатдошга айланамиз, одамларда яхши таассурот қолдирамиз.

Энг муҳими, китоб ўқимайдиганлар энди бизга ҳавас билан қарай бошлайди ва эҳтимол, мутолаага берилади.

3. Мутолаа одамда ўзига ишонч мустаҳкамлайди. Суҳбат чоғида юксак ақл-заковатимизни (мақтанмиш учун эмас, балки табиий равишда), кўтарилган мавзунини яхши билишимизни намойиш эта олсак, ўзимизга ишончимиз ортади, гап-сўзларимиздан дадиллик уфуриб туради.

Демак, китоб ўқиган одам бошини баланд кўтариб гапира олади.

4. Мутолаа сиқилишга чек қўяди. Ҳозирги кунда стрессга тушмаган одам йўқ. Ҳаёт ташвишлари эзиб қўймадлиги учун кўпроқ китоб ўқиш керак. Ундаги сўзлар бойлиги, ритм, хиссиётлар асабимизни тинчлантириб, руҳ ва танимиздаги сиқилиш ва чарчокларни кетказди. Уйқу олдида қилинган мутолаа кун давомидаги ташвишларни унутиб, тиникиб дам олишимизга ёрдам беради.

Телевизор, компьютер ва телефонни китобга алмаштиришнинг гўзал натижаси шундай.

5. Мутолаа хотирани яхшилаб, тафаккурни ривожлантиради. Китоб ўқишнинг фойдали жиҳатларидан бири унинг тафаккуримизга ижобий таъсир кўрсатишидир. Мутолаа қилар эканмиз, асардаги мавзунини чуқурроқ англаш учун турли мушоҳадаларга борамиз. Кўз ўнгимизда кўплаб персонажлар гавдаланади, уларнинг хулқ-атворини «кўрагимиз», гап-сўзларини «эшитамиз», атроф-теварагига «боқамиз». Асар сюжетини яхлит холда мияда сақлаб туриш учун гайриихтиёрий равишда (қийналмасдан) кўплаб деталь ва эпизодларни ҳамиша ёдда тутамиз.

Буларнинг барчаси хотира ва мантиқни машқ қилдиради, тафаккурни кенгайтиради.

6. Мутолаа Альцгеймер касаллигидан сақланишга ёрдам беради. Илмий тадқиқотлар натижаларига кўра, китоб ўқиш мия хасталиқларининг олдини олар экан. Чунки, истасак-истамасак, мутолаа пайти мия фаоллиги ошади, иши бир маромга тушади.

Миянинг фаоллиги унинг умумий аҳволини яхшилайд.

7. Мутолаа одамни ёшартиради. Мия қариса, одам танаси тезроқ қариши фанда аллақачон исботланган. Бунга ҳаётда мисоллар кўп. Китоб ўқиган одамда эса, мия доимо фаол бўлиб туради, демак, ёшлигини сақлайди.

Натижада тана ҳам тетик сақланиб туради ва қариллик ортга сурилади беради.

8. Мутолаа одамда ижодкорликни оширади. Креатив инсонлар бирор мавзуда гап очилиши билан дарров уч-тўртта ажойиб ғояни олға суриб юборади. Уларни қаердан олади, дерсиз. Албатта, китобдан олади. Кимнинг ҳаёти, кимнингдир тажрибаси қандай бўлгани, ким қайсидир шароитда қай йўсинда иш тутгани – буларнинг барчасини китоб ўқиш орқали билиб олиш мумкин.

Китобдаги ғоялар ва қаҳрамонлар тажрибаси ҳаётда албатта асқотади.

9. Мутолаа уйқунини яхшилайд. Юқорида таъкидланганидек, уйқу олдида қилинган мутолаа тиникиб дам олишни таъминлайди. Негаки, ҳар куни ётишдан олдин китоб ўқисак, танамиз шунга ўрганиб қолади. Алал-оқибат мутолаа организм учун ўзига хос уйқу сигнаliga айланади. Яъни, қайсидир босқичга (қанчадир саҳифа ўқилганидан кейин) келганда, «энди ухлаймиз», дейди.

Натижа шу бўладики, уйқуга кетишга қийналмаймиз, тиникиб ухлаймиз ва эрталаб ўзимизни бардам ва тетик ҳис қиламиз.

10. Мутолаа ҳаёлни бир жойга қўйиб, фикрни жамлаб олишга ёрдам беради. Китоб ўқиш жараёнида бошқа нарсаларга чалғимасдан асар ичига «шўнғиб» кетамиз. Фикримиз бир жойга жамланган бўлади. Мана шу кўникма ҳаётимиздаги бошқа ҳолатларда ҳам катта ёрдамчимиз бўлади. Бирор иш қилсак, диққатимизни чалғитмай, кунт билан бажаришга ўрганамиз.

Бу эса бирор масала юзасидан қарор қабул қилишда ҳолислик ва рационалликни сақлашимизга, турли вазиятларда ўзимизни босиқ ва вазмин туттишимизга ҳам ёрдам беради.

Мана шу санаб ўтилган фойдалардан бирортаси ўзингизга маъқул кўринган бўлса, табриқлаймиз. Мутолаани доимий одат қилинг!

Мадина МАШРАБХОН

«Сурхондарё сув таъминоти» масъулияти чекланган жамияти жамоаси

*Юртимиздаги барча турдош корхона ва
жамоаларда меҳнат қилаётган соҳа ходимларини
18 апрель – касб байрами билан
самимий муборакбод этади!*

*Янги Ўзбекистондаги бунёдкорлик ишларида,
аҳолини тоза ичимлик сув билан таъминлаш
йўлида амалга ошираётган барча эзгу ва
савобли ишларингизга улкан зафарлар тилайди!*

*Товларва ёндашиб, кўкка туташиб,
Довонлар ошмасань, маъдан қайдадир.
Ортада қолар бўлсань, кўндан адашиб
Орзу-истак тувул армон қайдадир...*

*Хонадонларимизда тинчлик-хотирэсамлик
фаровонлик ва файз-барака бардавом бўлсин.
Байрам муборак, азизлар!*

«Самарқанд сув таъминоти» масъулияти чекланган жамияти жамоаси

Юртимизнинг барча шаҳару қишлоқларида ҳормай-толмай меҳнат қилаётган, тоза ичимлик сув ҳар бир хонадонга кириб боришига ҳисса қўшаётган соҳа ходимларини 18 апрель – касб байрами билан сямимий муборакбод этади! Тизимга қарашли барча меҳнат жамоаларида тер тўкаётган ҳар бир инсон ушбу қутлуг айёмни ёруғ юз, элнинг рози-ризолиги билан билан қарши олсин!

*Самарқанднинг тонгидай аҳдим бор, паймоним бор,
Унмоқлик, ўсмоқликка ўйламанг зумоним бор,
Олтин бўлғай тутганим, на дилда армоним бор,
Юз асрга берзусиз даврим бор, давроним бор.
Фахрлансам арзийди гулдай диёрим билан...*

*Аҳолини тоза ичимлик сув билан таъминлашдек
эзгу ва савобли бунёдкорлик ишлари бундан кейин ҳам
давом этаверсин!*

Байрамингиз қутлуг бўлсин, азиз касбдошлар!

«Бухоро сув таъминоти» масъулияти чекланган жамияти жамоаси

Барча соҳа ходимларини 18 апрель – касб байрами билан муборакбод этади. Элга сув келтиришдек хайрли ва савобли ишга ҳисса қўшаётган ишчию муҳандислар, чилангару лойиҳачилар – барча-барчага тан-сиҳатлик, оилавий хотиржамлик тилайди!

*Шунқорлардан сўз очсам,
Жўша берзим келади,
Достон устига достон
Қўша берзим келади...*

*Ҳар кунингиз тинч ва осудаликда,
шод-хуррамликда ўтсин.
Байрамингиз қутлуг бўлсин,
азиз ҳамкасблар!*

«Сирдарё сув таъминоти» масъулияти чекланган жамияти жамоаси

Халқимизни табиатнинг бебаҳо неъматини бўлмиш тоза ичимлик сув билан таъминлашга ҳисса қўшаётган, фидокорона меҳнат қилаётган барча соҳа ходимларини яқинлашиб келаётган касб байрами билан самимий муборакбод этади!

*Бахтда бўстон кезаман ўз ихтиёрим билан,
Гулзор этмоқ ниятим деган ширим билан,
Тошда гул ундиришдек азму қарорим билан,
Эзгу ният ўйларим – бу дилда борим билан,
Бахт топдим, камол топдим ўз эътиборим билан...*

*Хонадонларни осойишталик, дастурхонмизни
қут-барака тарк этмасин. Юртимиз тинч,
осмонимиз мусаффо бўлсин!*

Эълон!

2005 йилда Тошкент педагогика коллежи томонидан Расулова Машхура Турдиевнага берилган 373-сон билан рўйхатга олинган Т № 262291 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

ЛАТИФА ☺☺☺

Телефон қўнғироқларга жавоб бермаган ўғилга отаси хабар ёзмокда:

«Ўғлим, битирув имтихонларинг қалай ўтди? Жавобингни кутаман!»

Ўғли жавоб ёзипти: «Имтихон зўр ўтди! Устозимга ёқди. Кузда яна такрорлашимни сўради!»

**OILA
DAVRASIDA**
Ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

«Оила даврасида» газетаси
таҳририяти» масъулияти
чекланган жамияти

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгаши;
Ўзбекистон ёшлар иттифоқи марказий кенгаши;
«Ўзбектелеком» акциядорлик компанияси;
«Ўзбекистон почтаси» акциядорлик жамияти;
«Матбуот тарқатувчи» акциядорлик компанияси;
Акциядорлик тижорат «Алоқабанк».

Газетада интернет материалларидан ҳам фойдаланилган.
Газета 2012 йил 20 апрелда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0814-рақам билан рўйхатга олинган.
«Шарк» нашриёт-мағбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Бош муҳаррир

Ҳусниддин
БЕРДИЕВ

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, 100000. Амир Темура 1-тор кўчаси, 2-уй.
Тел/факс: 234-83-45. E-mail: info@od-press.uz

Газета таҳририят компютерида терилди ва саҳифаланди.

Буюртма: Г-427
ISSN 2181-6190
Обуна индекси — 193
Алади: 1 282 нуска.

Нархи: келишув асосида.
Қоғоз бичими А-3, ҳажми 2 босма табоқ.
Оффсет усулида босилган.
Чоп этишга топширилди: 20:00

